

УЧИТЕЛЯТ – ИСТИНСКИЯТ БУДИТЕЛ

София Тодорова

Бургаски свободен университет, 1 курс, магистър НУПЧЕ

THE TEACHER – THE TRUE ENLIGHTENER

Sophia Todorova

Burgas Free University

1st year Master student, Primary School Pedagogy and Foreign Language

Виждали ли сте картини на Айвазовски? Емоционални шедеври! Морските му пейзажи са толкова въздействащи, че изразът „достойно за четката на Айвазовски” почти се е утвърдил като идиом, използван, за да подскаже висока художествена стойност или неописуема красота.

В тези картини често намират място парещи залези, бушуващо море и кораби, изписани до последния детайл. Ако се загледате в тях, ще откриете, че след носа на плавателния съд винаги има една силно издадена напред част, наречена бушприт. Именно тази част прави съда стабилен, а платната му – устойчиви на стихии и пълни с буен вятър. Може да се каже, че това е елементът, който посреща вълните и проправя път напред.

А слушали ли сте „Mariage D'amour“ на Пол дьо Сеневил? Насладете му се при първа възможност... Не е мелодия, а разказ за любовта. Творбата често е приписвана на Фредерик Шопен с името Пролетен валс, но без значение кой е авторът, там някъде, в цялата хармония на ноти и клавиши винаги има такт, въздействащ и постоянен. Раз, два, три, раз, два три. Именно той задава стъпките и динамиката, плавно свързва отделните партии и прави произведението завършено и гениално.

Казано накратко: за да се превърне едно начинание в постижение, то се нуждае от своите оси. Оси, които да го държат в равновесие и бавно, но сигурно да го водят напред към успех. В изкуството е така. В живота – също.

Дете срещали ли сте? Разбира се, че сте срещали! И детето е шедевър, нали? Да, за тези, които са го създали обаче. Но за да се превърне във виртуозно произведение, обективно признато и от обществото, детето трябва да се образова, да усвоява умения, да развива дарби, да изгражда ценностна система. И тук в сложната смесица от фактори – семейство, социален статус, среда – винаги има една водеща фигура, авторитет, който задава динамика, проправя път и събужда усет към духовното. Тази фигура е учителят. Не, не, това не е задължително и не е „по правило”, но е „по време”. Времето или по-скоро липсата на такова измести вечно бързащите родители на заден план и постави учителя в центъра на възпитанието.

Педагогът е този, който поема децата от съвсем малки, посреща ги на прага на детската градина и училището. Посреща ги от първото, най-ниско стъпало... За да ги издигне до повисоко, за да ги възвиси. Да превърне плахите, свити и незнаещи човечета в уверени, смели и ярки личности, знаещи своите права, но и своите задължения, познаващи своите корени, род и език. Събужда ги и ги подготвя за истинския пълноценен живот. Будителите, чиято памет и дело почитаме всяка година на 1 ноември, са правили същото – събуждали са народа от дълбокия сън в невежество и иго и са го подготвяли за нелекия живот в свобода. Уважаваният френски писател и общественик Виктор Юго казва, че величието на един народ не се измерва с неговата численост, така, както величието на един човек не се измерва с неговия ръст. Единствената мярка е неговото умствено развитие и нравственото му ниво.

С присъщия си плам и възрожденска упоритост днешните учители не просто преподават знания, но възпитават и подхранват нравствени ценности у своите възпитаници. Познаването на хилядолетната ни история, правилната употреба на майчиния език и спазването на традициите са ключът към националната ни идентичност и оцеляването ни като народ. Така е било. И занаят ще е така. Учителят е истинският будител, съвременният Паисий, Вазов, Ботев, Левски... Списъкът от духовни водачи е дълъг, много са борците за национално освобождение и хората на перото и книгата, пред чиито дела се прекланяме днес. Това са личностите, които с мощта на своята мисъл са връщали равновесието на народа. Това са някогашните òси. А учителят е днешната.

От древни времена даскалът е бил уважаван и ценен, редом със свещеника и знахаря. Всеки от тях всъщност ни учи на нещо, нали? Как да се грижим за тялото, как да спасим душата... Съвременните измерения на обучението са много, но базовите добродетели винаги са били еднакви, без значение от епоха, технологии, икономически напредък или мода. Винаги е модерно да бъдеш добър, да се развиваш и образоваш.

Има непреходни ценности, които преминават през вековете и остават непокътнати. Много от тях са присъщи на успешния педагогически специалист и днес. Българското училище значително се е променило през годините. И даскалите не са същите. Но от тъмните векове, когато се е пишело с пръчка в пясъка, до днешното онлайн обучение и интерактивни дъски, основната цел на преподавателя е да буди сетива и да изгражда личности.

Добрият учител е отдаден на своите ученици. Той е деликатен съветник, подкрепящ наставник и насърчаващ сътрудник. Отзивчив, справедлив, съпричастен и добронамерен. Алтруист. Учителската професия е уникална – синтез на изкуство и наука. Много взема, но и безкрайно много дава. Новият облик на професията педагог изисква нов начин на реализация. Това е една от малкото професии, които директно поемат върху себе си предизвикателствата на времето, в което се реализират. А времето е трудно, с много превратности. Поколенията преди почти нямат общо с днешното „алфа поколение”. Подхо-

дите са съвсем различни – индивидуални и иновативни. Оста обаче си е същата и все така наклонена. От кого зависи дали ще се спуснем стремглаво надолу или плавно ще се изкачим до върха? Ще се изкачим, ако има кой да ни побутне, да ни подбуди.

Учителят притежава в най-голяма степен влиянието и възможността истински да промени света – през децата, през младежта. Така, както са го променили народните будители. Но какво щяха да постигнат Левски или Ботев, ако не бяха повели други храбреци със себе си? Щеше ли Вазов да е Патриарх на българската литература, ако нямаше читатели, ако нямаше муза? За да бъде делото им успешно, педагозите също имат нужда от помощ. Цялата тежест на възпитанието и обучението, стоварена върху плещите на учителя днес, означава той да рухне в безсилие утре. Сам воинът не е воин. Сам будителят не е будител. Такъв е, само ако има следовници. Семейството и институциите са другите два стълба, които трябва да сътрудничат, поемайки част от бремето по пътя към духовен напредък.,

Макар българинът да възпитава децата си в трудолюбие, решителност и постоянство, има рязък спад на родителското желание да се внуши на децата алтруизъм и въображение. При отношението към работата също се очертава бавен спад на социалност – българинът работи основно за собствена осигуреност и добро заплащане, цени все повече свободното си време и не възприема работата като дълг към другия. “Това са някои от изводите в българската част на Европейско изследване на ценностите, представено през 2018 година от десетки учени, анализатори и политолози. Те коментират данни на социолозите от „Алфа Рисърч”, които са събрали и обработили информацията за България към най-големия европейски проект в областта на социалните науки. И без официално изследване, ние виждаме, че най-рязък е спадът в образованието и духовността, който частично може да бъде обяснен с прагматичната нагласа на българина. „Вероятно тук влияние оказват също несигурността в международните отношения днес и особено популистката пропаганда в медиите, която систематично подкопава идеята за общочовешки ценности”, допълва един от учените в проекта.

Остава надеждата, че данните в цитираното изследване са само моментна тенденция и че бъдещите проучвания ще разсеят тези тревоги. Остава вярата, че семейството, държавата и училището ще намерят най-ефективния начин да си взаимодействат и че прагматизмът на българина ще отстъпи назад, давайки по-широк хоризонт на разума и просвещението. „Просвещение” не е име на читалище или библиотека. Това е другото име на успеха. И колкото порано учителите осъзнаят и приемат своята роля, толкова по-бързо обществото ни ще се пробуди от нефелния си сън.

Да си просветител е отговорност и предизвикателство, уравнение от безброй неизвестни, всяка от които изисква специално внимание. А да бъдеш внимателен и да помагаш – това го умеят само сърцати и силни хора. Слабият няма какво да раздава от себе си. Най-трудните професии са тези, свързани с

отдаване и служене на другите. Най-трудни са тези професии, за чийто успех се бориш през цялото време. Но не за личния, а за успеха на другите. Чуждият успех едва по-късно се превръща в твоя лична победа. „Ако спечеля, печеля за цял народ – ако загубя, губя само мене си”... Знаете кой го е казал.

Много мъдри слова са изписани за учителската професия, много са теориите и клишетата, утвърдили се в годините. Истината обаче винаги е била една – учителят е критерий за успеха на ученика, без значение дали е в забавачница или в университет. Учителят изпълва платната на обществото с по-пътен вятър и задава динамиката на развитие. Учителят е истинският будител, през неговите очи учениците съзират ценности, откриват красиви гледки като картините на Айвазовски и нежни мелодии като произведенията на Шопен и Дьо Сеневил. Да си буден значи да си зрящ! Нека пазим ценностите ревностно и будно. Тогава и те ще пазят нас.

Използвани източници:

1. <https://nmd.bg/>– Национална мрежа за децата